

УКРАЇНСЬКІ СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ АКАДЕМІКА В. І. ПІЧЕТИ

Видатний радянський історик, академік Володимир Іванович Пічета лишив помітний слід у російському слов'янознавстві. Йому належить низка праць з історії південних і західних слов'ян, дослідження в галузі історії України та Білорусі. З ім'ям В. І. Пічета пов'язано створення Білоруського державного університету в 20-і рр. та організація Інституту слов'янознавства Академії Наук СРСР у 40-х рр. XX ст. Також варто відзначити більш як сорокарічний педагогічний стаж науковця. Творча біографія В. І. Пічета стала предметом дослідження О. Савича, Е. Йоффе, Е. Баранової та ін. Але більшою мірою біографи акцентували увагу на білоруському та московському періодах життя історика.

Але в житті В. Пічета Україна відіграла важливу роль. Він народився в Полтаві в 1878 році. Історик неодноразово наголошував, що саме в український період його життя виник інтерес до історії та окреслилося коло його наукових інтересів – слов'янська історія. Цьому сприяла обстановка, у якій ріс майбутній академік. Отже, нашим завданням буде висвітлення тих періодів життя історика, які пов'язані з Україною та їх значення в процесі його формування як науковця.

Як вже вказано, Володимир Іванович Пічета народився 9 жовтня 1878 року в сім'ї ректора полтавської Духовної академії Івана Христофоровича Пічети, серба за походженням, та українки Марії Григорівни Григоренко. Перші дитячі враження історик виклав у спогадах: «в доме у нас было много украинского. Я рос под обаянием украинского романтизма и украинской природы...Мы говорили на украинском языке. Вспоминая свои детские грезы и мечты, я могу сказать, что был всегда погружен в мир украинских видений и сказаний» [1, с. 305].

Частими гостями в будинку були серби, які шукали допомоги в батька, а серед знайомих матері були поляки, заслані до Полтави після повстання 1863 року. Отже, з дитинства хлопчик перебував серед різноманіття слов'янських мов, культур, історичних подій, пов'язаних безпосередньо з людьми, які його оточували. Особливе враження на Володимира справляли поляки, заслані в Полтаву за участь у польському національно-визвольному русі. Більшість із них осіли в місті, створили сім'ї та відігравали значну роль у культурному житті Полтави. Пізніше В. Пічета припускав, що інтерес до польської історії, який значно посилювався в роки навчання в Московському університеті, виник під впливом польського оточення в Полтаві [1, с. 308-309].

Після закінчення університету В. І. Пічета отримав місце викладача в Коростишівській учительській семінарії, куди він приймав разом із молодію дружиною Марією Валеріанівною. Так «в глухом еврейском местечке между Киевом и Житомиром» розпочалася його педагогічна діяльність. Крім викладання в семінарії, молодий педагог брав участь у роботі приймальних комісій Коростишівської церковно-приходської школи та епархіальних училищ Київської губернії [2, арк. 19].

У Коростишеві В. І. Пічета прослужив два роки. Під час роботи в семінарії він користувався повагою та любов'ю вихованців – майбутніх учителів. Однак наставники були зобов'язані стежити за своїми вихованцями, при цьому начальник семінарії Ніколайчук вимагав «чтоб надзор носил чисто полицейский характер». Це призвело до постійних конфліктів між директором та В. І. Пічетою, а в результаті змусило останнього звільнитись із семінарії [3, арк. 3-4].

Новим місцем роботи В. І. Пічети стає м. Катеринослав. У червні 1903 р. він звертається з проханням до директора Катеринославського комерційного училища про отримання місця наставника, а вже із серпня приступає до виконання своїх обов'язків [4, арк. 47зв.]. Він був прийнятий на посаду вихователя підготовчого класу Комерційного училища. У цьому посприяв товариш Пічети по Московському університету Іван Михайлович Соловйов. А пізніше, покинувши училище, він викладав історію в жіночій гімназії Тіблен та Степанової, а також у Катеринославській чоловічій гімназії [5, арк. 5].

У Катеринославі В. І. Пічета зробив перші кроки на науковому поприщі. Директор училища Синявський залучав молодих викладачів до читання лекцій у Науковому товаристві при Вищому гірському училищі. У 1904 році вийшла у світ перша праця майбутнього вченого «Падение крепостного права в России». Пізніше В. І. Пічета працює у складі «Ученой архивной комиссии». Результатом цієї праці була публікація «Несколько слов о состоянии архива Екатеринославского земского суда». У цьому ж році побачили світ «Записки Юрия Крижанича о Малороссии» [6, с. 10].

Однак катеринославський період життя В. І. Пічети становив приблизно два роки. За цей час він зрозумів, що нарівні з викладацькою діяльністю важливою для нього є діяльність наукова, перспективи якої він пов'язував із Москвою, куди й переїхав у 1905 році. Подальша доля В. І. Пічети не була пов'язана з Україною, але і в спогадах, написаних під час ув'язнення в 30-х рр. ХХ стю, і в наукових працях академіка Україні відведено почесне місце. Вона була не лише його батьківщиною, але й трампліном у майбутнє наукове життя.

Література:

1. *Из мемуаров В. И. Пичеты «Моя жизнь до 1905 года»/ Л. И Уткина (составитель, предисловие, научный комментарий) // Российские и славянские исследования. – Вып. 4. – 2009. – С. 301-332.*
2. *Державний архів Житомирської області (ДАЖО), ф. 75, оп. 1, спр. 306, арк. 19*
3. *Архив Академии наук России (АРАН), ф. 1548, оп. 9, д. 174, л. 3-4.*
4. *ДАЖО, ф. 75, оп. 1, спр. 306, арк. 47зв.*
5. *АРАН, ф. 1548, оп. 9, д. 174, л. 5.*
6. *Копотієнко І. Й. Два роки в Катеринославі // Спадщина. – 1992. – № 3. – С. 8-14.*